

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ВАЛУТНИЯ ЗАКОН

Сега действащият Валутен закон е от 1999 г. По отношение на контрола на парични средства в наличност той не е променен до този момент и не е уеднаквен с европейското законодателство. Единствената осъществена промяна, с оглед осигуряване на практическото прилагане на Регламент (ЕО) 1889/2005 на Европейския парламент и на Съвета за контрола на паричните средства, които се внасят или изнасят в и от Общността е промяната на Наредба № 10 от 16 декември 2003 г. за износа и вноса на парични средства, благородни метали, скъпоценни камъни и изделия със и от тях и за водене на митнически регистри по чл.10а от Валутния закон (загл. изм. -ДВ, бр. 48 от 2007 г.).

След присъединяването на Република България към Европейския съюз се премахна граничният митнически контрол на граничните контролно-пропускателни пунктове със съседните държави-членки. Включените във Валутния закон понятия за "внос" и "износ" са приложими *de lege lata* в случаите на внасяне и изнасяне на парични средства в наличност на и от територията на Общността от трети страни, когато това се осъществява през границите на Република България като външни на ЕС. Във Валутния закон остава неуреден въпроса дали и как ще се извършва вътреобщностен валутен контрол. На практика се очертават две основни хипотези, които не са правно регламентирани от действащия закон. Първата хипотеза обхваща движението на парични средства в рамките на Общността, осъществено през български международни пристанища и летища, които съгласно Европейското *aquis* се водят външни граници на ЕО. В този случай валутният контрол обаче се осъществява, защото е запазен граничният митнически контрол. Втората хипотеза обхваща случаите, при които движението на парични средства в рамките на Общността се извършва през вътрешни сухопътни граници. В тази хипотеза липсва граничен митнически контрол и не се осъществява валутен контрол. Липсата на правна регламентация в посочените хипотези води до двоен подход при упражняване на валутен контрол.

Ето защо се налага нова правна уредба на валутния контрол, която да уеднакви неговото прилагане във всички възможни хипотези.

Направените предложения в приложения към документите законопроект за изменение и допълнение на Валутния закон в смисъл на регламентиране на вътреобщностния валутен контрол на първо място не противоречат на разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1889/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2005г. за контрола на паричните средства, които се внасят и изнасят във и от Общността. Регламентът позволява наличие на национални мерки за контрол на движението на парични средства в рамките на Общността.

Правното регламентиране на вътреобщностния валутен контрол не противоречи и на чл. 28 и чл. 29 от Договора за създаване на Европейската общност /ДЕО/. Не следва митническите проверки да се приемат като количествени ограничения или мерки с равностоен ефект между държавите – членки. Вътреобщностният валутен контрол по – скоро попада в обсега на член 30 от ДЕО, където се казва, че разпоредбите на чл. 28 и чл. 29 не изключват забрани или ограничения върху внос, износ или трансфер на стоки, оправдани от съображения за обществен морал, обществен ред, обществена сигурност, за защита на националното богатство с художествена, историческа или архитектурна стойност или за защита на индустриалната или

търговска собственост и т.н. Същата правна възможност дават и разпоредбите на чл. 58 т.1, б. "б" от ДЕО, където не се засяга правото на държавите – членки да предприемат всички необходими мерки за предотвратяване на нарушения на националното законодателство и подзаконовите актове, най – вече в областта на данъчното облагане, на контрола върху финансовите институции, или да предприемат мерки, оправдани от съображения за обществен ред или обществена сигурност.

Подобна правна възможност е предвидена и в § 18 от Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2005 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризъм, където е казано, че изпълнението на плащания на големи суми пари в брой многократно се е оказало много уязвимо за изпиране на пари и финансиране на тероризма. Ето защо държавите – членки във връзка с изпирането на пари могат при анализ на риска да концентрират дейността си по мониторинга с оглед на различните ситуации в различните държави – членки и да решат да приемат по – строги разпоредби, за да се справят успешно с риска. Търговия на стоки с голяма стойност като например скъпоценни камъни, благородни метали и изделия от тях във всички случаи са обхванати от Директива 2005/60/ЕО.

Необходимостта от правна регламентация на вътреобщностния валутен контрол се извежда и от възложените със специални нормативни актове допълнителни функции на митническата администрация. Така например, съгласно чл. 3, ал. 1 и ал. 2, т. 20 от Закона за мерките срещу изпирането на пари и за нуждите на финансово-разузнавателния анализ по съмнителни операции и сделки, митническите органи са задължени да предоставят информация относно износа и вноса на парични средства в наличност от местни и чуждестранни лица. С преустановяване на събирането на информация за пренасянето на парични средства през вътреобщностните граници на страната, подаваната от Агенция „Митници“ информация ще бъде непълна, което ще затрудни финансово-разузнавателния анализ. Подобно задължение на митническите органи за превенция срещу злоупотреби с финансовата система вменява и Законът за мерките срещу финансирането на тероризма.

Предложената правна регламентация за вътреобщностен валутен контрол чрез нормите на Валутния закон не противоречи на законодателството и практиката на редица други държави-членки.

В Германия за предотвратяване и преследване прането на пари, митническите органи извършват контрол при пренос на суми над допустимия праг, като при поискване от страна на митническите служители, лицата, пренасящи парични средства са длъжни да обявят в писмена форма вида, размера, произхода и предназначението на средствата, както и лицето, за което са предназначени. Контролът се извършва на гранични пунктове, летища, пристанища и международни железопътни гари, както и на всяко място на територията на Федерална република Германия.

Във Франция контролът на парични средства, осъществяван от митническите органи е на основата на Финансовия и валутен кодекс на страната. За предотвратяване прането на пари, митническите органи контролират преноса на парични средства в наличност над определения праг, като лицата, преминаващи през територията на страната са задължени да декларират пренасяните средства по своя инициатива в митническите учреждения. Митническите органи могат да извършват контрол на всяко място на територията на страната.

Налице е и необходимост от изменение и допълнение на Валутния закон и в частта, регламентираща статистиката на платежния баланс, поради привеждане на нормативната уредба относно статистиката на външния сектор в съответствие с последните изменения на правните актове на Европейския Съюз в тази сфера.

Досега действащия чл. 6, ал. 2 от Валутния закон, съдържащ делегация за издаване на съответна наредба, се отменя. Изискването за събиране на информация при извършването на презгранични преводи и плащания до известна степен се припокрива с декларирането на основанието на превода, съгласно чл. 3, ал. 1 от Наредба № 27/2003 г. на БНБ за статистиката на платежния баланс, в която са отразени и изискванията на Регламент (ЕО) № 924/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно презграничните плащания в рамките на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2560/2001 г.

Разширяват се правомощията на Българската народна банка, свързани със събирането на информация, от значение за международната инвестиционна позиция (съгласно изискванията на чл. 2, т. 1 на „Насоките на Европейската централна банка (ЕЦБ) за изискванията на Европейската централна банка в областта на статистиката на платежния баланс, международната инвестиционна позиция и рамката за международните резерви“); проверката и принудителното събиране на статистическа информация (съгласно разпоредбата на чл. 6 от Регламент (ЕО) № 2533/98 на Съвета от 23 ноември 1998 относно събирането на статистическа информация от Европейската централна банка) и достъпа до източници на поддържани данни в рамките на публичната администрацията (в съответствие с разпоредбата на чл. 8г от Регламент (ЕО) № 951/2009 на Съвета от 9 октомври 2009 г. за изменение на Регламент № 2533/98 относно събирането на статистическа информация от Европейската централна банка).

С предлаганата промяна в чл. 7 от Валутния закон се цели избягване на дублирането при водене на регистри от министерствата и държавните агенции, Централния депозитар, инвестиционните посредници и нотариусите, които по занятие и на основание на специални за дейността им законови и подзаконови нормативни актове са задължени да водят подобни регистри. Посоченият праг за отчитане за целите на платежния баланс е в съответствие с чл. 5 на Регламент (ЕО) № 924/2009.

Въвеждат се промени в легалните дефиниции в Допълнителните разпоредби на Валутния закон с оглед уеднаквяване на употребата им, възприета в европейските актове.

Законопроектът е съгласуван с Европейската централна банка на основание член 127, параграф 4 и член 282, параграф 5 от Договора за функционирането на Европейския съюз и на член 2, параграф 1 от Решение на Съвета 98/415/ЕО от 29 юни 1998 г. за консултирането на националните власти с Европейската централна банка по отношение на проектите за законодателни разпоредби, тъй като проектозаконът се отнася до въпроси на валутната политика, средствата за плащане, Българската народна банка и събирането на статистика. В своето положително писмено становище, ЕЦБ приветства предложените изменения на Валутния закон.

Очакваните резултати от прилагането на проекта са за осъществяване на по-ефективен валутен контрол, като предложеният проект на акт не изисква допълнителни средства по бюджета на МФ.